

HEMŞİRE ÖĞRENCİLERİN HEMŞİRELİK MESLEĞİNİ SEÇME NEDENLERİ VE KENDİ MESLEKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ***

Zuhal BAHAR*

Safnaz KESKİN**

ÖZET

Bu çalışmada, Atatürk SML, SMYO ve E.Ü. HYO'da okuyan öğrencilerin mesleği seçme nedenleri, etkileyen faktörler ve mesleğe ilişkin görüşlerini saptamak amacı ile betimleyici türde planlanmıştır. 1058 öğrenciden tabakalı örneklem yöntemi ile 150 öğrenci araştırmaya alınmıştır. Veriler anket yöntemi ile toplanmış olup, değişkenler arası ilişki ki-kare önemlilik testi ile onanmıştır. Öğrencilerin % 26.85'i kendi isteği ile mesleğini seçmiştir. Mesleği seçmelerinde yakın çevresinde hemşire olması, toplum yargısı, geleceğe ilişkin beklentileri ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak ailenin mesleğe bakış açısı ve mesleği kendine uygun görme ile meslek seçimi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin okula girmeden önce hemşirelik mesleğini olumlu görme oranı % 67.0'den, bu oran okula girdikten sonra % 85.23'e yükselmiştir. Bu ilişki istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur. Öğrencinin hemşirelik mesleğini olumlu algılamasına ilişkin öneriler getirilmiştir.

* Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu . Halik Sağtıgı Hemşireliği Anabilim Dalı
Başkanı . (Doç. Dr .)

** Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu . 4. Sınıf Öğrencisi

*** Bu çalışma IV. Ulusal Hemşirelik Kongresi'nde sunulmuştur (15 - 17 Kasım 1995 .

Ankara)

Araştırmanın Evreni: Atatürk Sağlık Meslek Lisesi'ndeki 365. Atatürk Sağlık Meslek Yüksekokulu'ndan 93. Ege Üniversitesi Hemşirelik Okulu'ndan 600 olmak üzere üç ayrı okuldaki toplam 1058 öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Örnekleme: Araştırma evreninden % 14 örnekleme ile 150 öğrenci 3 okulu da tabakalı tesadüfi örnekleme ve Basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiştir.

	Öğrenci sayısı	Tabaka ağırlığı	Örneğe girecek öğrenci sayısı
Sağlık Meslek Lisesi	365	$365 / 1058 = 0.34$	$0.34 \times 150 = 51$
Ön Lisans (ASM YO)	93	$93 / 158 = 0.087$	$0.087 \times 150 = 13$
Lisans (Ege Ü. HYO)	600	$600 / 1058 = 0.57$	$0.57 \times 150 = 86$
Toplam	1058		150

Veri Toplama Yöntemi: Verilerin anket yöntemi ile Buca Sağlık Meslek Lisesi 4. sınıf öğrencilerinden 10 kişiye ön dene olarak uygulanarak araştırma verileri toplanmıştır. Elde edilen verilerin yüzde dağılımları yapıldıktan sonra bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında ilişki Ki-kare Önemlilik Testi ile araştırılmıştır.

Öğrencilerin % 73.15'i (109) 12 yaşa elektenselelandayaşamış olup, Hemşirelik mesleğini Aile/Keneli isteği ile seçme oranı % 33.94'dür. Kırsal kesimden gelen öğrencilerde bu oran % 50.00'dür. Kırsal kesimden gelen öğrencilerin, kentsel bölgede yaşayanlara oranla mesleği daha fazla tercih ettikleri ancak bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı Tablo 2'de görülmektedir ($\chi^2: 3.196$, SD: 1, $p > 0.05$).

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 1. Öğrencilerin Hemşirelik Meslek Olarak Seçme Nedenlerine Göre Dağılımı.

Seçme Nedenleri	Sayı	%
Ailenin isteği	17	11.41
Kendinin isteği	40	26.85
Rastlantı	52	34.90
Maddi sorunlar	12	8.05
Kırsal yoldan meslek sahibi olma	28	18.79
Toplam	149	100.00

Yanıtsız 1 öğrenci olduğu için $n = 149$ 'a düşmüştür.

E .giti m d ü z e y i d ü ş ü k o l a n a i l e l e r i n v e ö ğ r e n c i l e r i n h e m ş i r e l i k m e s l e ğ i n i d a h a y ü k s e k o r a n d a i s l e y e r e k t e r c i h e t t i k l e r i n i g ö r ü l m e k t e d i r .

I l c i n ş i r c l i k m e s l e ğ i n i s e ç m e n e d e n l e r i n i n i n c e l e n d i ğ i b i r a r a ş t ı r - m a d a . a n n e v e b a b a l a n o k u r - y a z a r o l m a y a n ö ğ r e n c i l e r i n e n y ü k s e k o r a n d a h e m ş i r e l i k m e s l e ğ i n i k e n d i i s t e k l e r i i l e t e r c i h e t t i k l e r i s a p t a n - m ı ş t ı r (6) .

T a b l o 2 ' d e s a ğ l ı k m e s l e k l i s e s i n d e o k u y a n ö ğ r e n c i l e r i n % 4 3 . 1 3 ' ü . ö n l i s a n s d ü z e y i n d e e ğ i t i m g ö r e n l e r i n % 2 3 . 0 7 ' s i . l i s a n s d ü z e y i n d e o k u y a n l a r ı n % 3 7 . 6 4 a i l e / k e n d i i s t e ğ i i l e h e m ş i r e l i ğ i s e ç m i ş o l u p . b u i l i ş k i i s t a t i s t i k s e l o l a r a k a n l a m l ı b u l u n m a m ı ş t ı r . S a ğ l ı k m e s l e k l i s e s i n d e o k u y a n ö ğ r e n c i l e r d e b u o r a n ı n y ü k s e k o l m a s ı k e n d i y a ş a n l ı l a n n a i l i ş k i n k a r a r v e m e d e o l d u ğ a k ü ç ü k y a ş t a o l m a l a r ı n d a n v e a i l e l e r i n d e n d a h a ç o k e t k i l e n m e l e r i n d e n k a y n a k l a n d ı ğ ı d ü ş ü n ü l e b i l i r .

Ö ğ r e n c i l e r i n % 6 4 ' ü n ü n (9 6) y a k ı n ç e v r e s i n d e h e m ş i r e t a m ı d ı ğ ı o l d u ğ u s a p l a n m ı ş t ı r . Y a k ı n ç e v r e s i n d e h e m ş i r e o l a n l a r ı n % 3 9 . 5 8 . o l m a y a n l a r ı n % 3 7 . 0 4 ' ü a i l e / k e n d i i s t e ğ i i l e h e m ş i r e l i k m e s l e ğ i n i s e ç m i ş o l u p . b u i l i ş k i i s t a t i s t i k s e l o l a r a k ö n e m l i b u l u n m a m ı ş t ı r (T a b l o 3) . Y a p ı l a n b i r ç a l ı ş m a d a l i s e l i ö ğ r e n c i l e r i n h e m ş i r e l i k m e s l e ğ i n i t e r c i h e t m e l e r i n d e y a k ı n ı n h e m ş i r e o l m a s ı n ı n e t k i l i o l d u ğ u s a p l a n m ı ş t ı r (6) . Ü n i v e r s i t e ö ğ r e n c i l e r i n i n h e m ş i r e l i k m e s l e ğ i n i a l g ı l a y ı ş ı n ı i n c e l e y e n b i r ç a l ı ş m a d a . ö ğ r e n c i l e r i n a k r a b a l a r ı n d a h e m ş i r e b u l u n m a d u r u m u i l e h e m ş i r e l e r i n ö ğ r e l i m d ü z e y i n i b e l i r l e m e a r a s ı n d a a n l a m l ı b i r i l i ş k i b u l u n m u ş t u r (3) . B u v e r i l e r y a k ı n ç e v r e n i n ö ğ r e n c i n i n m e s l e k s e ç i m i n d e e t k i l i o l d u ğ u n u d ü ş ü n d ü r t m e k t e d i r .

Ö ğ r e n c i l e r i n % 8 3 . 3 4 ' ü h e m ş i r e l i k m e s l e ğ i n e i l i ş k i n a n k s i y e t c d u y m a k t a o l u p . a n k s i y e l c d u y d u k l a r ı k o n u a r s ı r a s ı i l e . T o p l u m u n d e ğ e r y a r ğ ı s ı (% 4 0 . 8 0) . h a s t a - h e m ş i r e i l i ş k i l e r i (% 1 9 . 2 0) v e N ö b e t t u t m a . Ç a l ı ş m a k o ş u l l a r ı n ı n z o r l u ğ u v e S o r u m l u l u ğ u n f a z l a o l m a s ı (% 1 6 . 0 0) d ı r . Y a l ı n ' ı n y a p t ı ğ ı ç a l ı ş m a d a H e m ş i r c l i c Y ü k s e k O k u l u ö ğ r e n c i l e r i n i n % 5 9 . 4 s a ğ l ı k / h a s t a b i r e y v e a i l e s i i l e i l e t i ş i m k u r m a k t a g ü ç l ü k ç e k i l c l e r i n i . % 5 7 . 0 ' i e k i p ü y e l e r i i l e i l e t i ş i m k u r a m a d ı k l a r ı n ı s a p t a m ı ş t ı r (1 2) . 1 l e m ş i r c l e r i n h e k i m - h e m ş i r e i l i ş k i l e r i ü z e r i n e y a p ı l a n b i r ç a l ı ş m a d a d a h e m ş i r e l e r i n % 4 0 . 6 ' s ı b u i l i ş k i n i n o l u m s u z o l d u ğ u n u b e l i r t m i ş l i r (9) . B i r d i ğ e r ç a l ı ş m a d a i s e h a s t a l a r ı n % 7 0 . 4 ' ü n ü n h e m ş i r e l e r i t a k d i r e t m e d i k l e r i s a p t a n m ı ş t ı r (8) .

Ö ğ r e n c i l e r i n % 7 7 . 0 8 ' i m e s l e ğ i p r o f e s y o n e l b i r m e s l e k o l a r a k g ö r m e k t e . a n c a k % 2 9 . 7 3 ' ü n ü n p r o f e s y o n e l i n t a n ı m ı n ı t a m o l a r a k d o ğ r u y a n ı t l a d ı ğ ı s a p l a n m ı ş t ı r (T a b l o 4) . B u d a v e r i l e n h e m ş i r e l i k e ğ i t i m i n i n m e s l e ğ i y e t e r l i d ü z e y d e a l g ı l a t a m a d ı ğ ı n ı d ü ş ü n d ü r t m e k t e d i r .

ola rak a nla mlı bir fark görülmemiştir (Tablo 3). Sa ru ha n'ın ya ptığı çalı ş ma da . mes leğ in seç i m ind e toplu mu n ya r gı s ı nın be lirleyic i e tm enle rd e n old uğ u sa pta n mış tır (10). Yapılan bir d iğ e r çalı ş ma is e hem ş irele rin çalı ş ma la r ını e tkileyen olums uz faktörle rin % 12 . 1 'i toplu mu n mes leğ e ili ş kin olums uz değ er ya r gı la n old uğ u belirlen miş tir (5). Ülk e mizde hemş ire lik mesleğ inin is te ndik d üzeye ulaş a ma mış olmas ının hem mes leğ i terc ih e tmede , he m de mezunla r ı n verimli çalı ş ma la n ı da olumsuz yönde eU<ilediğ ini d üş ü nd ürtmek tedir.

Tablo 4. Öğrenci ler in Meslekl erin e ili ş kin D ü ş ü n celeri.

Mesleğ e ili ş kin d ü ş ü n celer	Sayı	Yüzde
Mesleklerin den an k siy ete duym a		
Evet	125	83 .3 4
Hay ır	25	16.66
Toplam	150	100.00
Ank siy el e n eden leri		
Hasta-hem ş ir e il i ş k il eri	24	19 . 20
H em ş ir e-hem ş ir e il i ş k il eri	11	8.80
Dok l or -h emş ir e ili ş k il eri	18	14.40
Top lu mu n değ er ya r gı s ı	51	40 .80
Diğ er (Nöbet. çalı ş m a k oş u ll an . sor um l u luk)	20	16 . 00
H ep s i	1	0 . 80
Top l am	125	100 .00
Mesleğ i profesyonel gör me		
Evel	111	77.08
Hayır	33	22.92
Toplam	144	100 .00
Yan ı l s ız (6)		
Pro fesyo n el li ğ i b il m e (tanı m lama)		
B i liyor	33	29 . 73
İ k i s ı n ı cn biliyor	35	3 1.53
B i l m iyor	43	38 . 7 4
M ezun iyet sonr as ı meslek te k alm a		
Evcl	103	70.07
Hayır	44	29.93
Toplam	147	100 .00
Yan ı t s ı z (4)		
çalı ş m ak i sl edi k leri alan lar		
Ha s w n e	77	74.7 6
Dispanser	1	0.9 7
Sağ l ı k Ocağ ı	10	9.7 1
^ ÇS	3	2 . 9 1
Öğretm e(Ar . Böl.	12	11.65
Top l a m	103	100 . 00

Öğrencilerde % 18.23 oranında mesleğe ilişkin olumlu görüşün artması istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur (Tablo 5). Bayık 1984 yılında hemşire öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada: öğrencilerin hemşirelik eğitimi gördükleri için memnun olanların oranını % 53.00 olarak saptamıştır (1). Bu da bize ülkemizde hemşirelik kavramının hakettiği yere zaman içinde ulaşabileceğini düşündürmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yürütülen bu araştırmada öğrencilerin % 26.85 "kendisi teğ'i" ile. % 11.41 ailenin is teğ'i ile hemşireliği meslek olarak seçtikleri, % 58.38'inin mesleği kendisine uygun gördükleri saptanmıştır. Öğrencilerin geleceğe ilişkin beklentileri yüks ek olup (%74.40) okulları ed en önce ves onra mesleklerin e ilişkin görüşlerinde % 18.10 oranında olumlu yönde artış olmuştur.

Eld ed ile n bu bilgiler ışığında ;

1. Hemşirelik mesleğinin üniversite r dü zeyde olmas ı ka ç m ilm a zd ır. Lise li öğ re n c ile re ün iver site ye giriş te mes lek ta n ıtım ın da hemş ire lik mes leğ ine ö zen le yer verilmes i.
2. Hem ş ire liğ in profesyonel rolünü oynayabilmes i için eğ itim programlarının ivedilikle gözden geçirilip. gerekli dü zeltme le rin yap ılmas ı. e kip hizmetin kaçınılmazlığı. hemş irelik hizmetlerinin kalitesini artırılmalı-: gör ev analizleri. yasal dü zeltmelerinin yapılması.
3. Hemş irelerin bilims ellig ini orta ya koya cak haya ta geç irecek ara ş tur- ma ları yürü te bilm ele ri için lis an s ve lis an s son ras ı ara ş tır ma . ista - tis ti k de rs le rine ağı rlık verilmes i. hizmet iç i eğ ili m programla n ile des te klenmes i,
4. Toplum un olms uz ya rg ısını de ğ iş tirecek kal iteli hi,mlet sunulmas ı yan ı sıra kitle ile tiş im ara ç lar ı ile halk a mes leğ in özellik le ri. güçlü k- le ri ve ge rek lilik le i ni belirleyici ola rak s ıra lan a bilecek ö ne rilerin hemş irele rin da ha ya rar lı ve yetli bir biç imde hizmet gör me le rinin sa ğ laya çağ ın a ve öğ re ncilerin mes leğ i seç me le rinde olumlu etkiler ya pa ca ğ ına in a n ı lm a k ta d ır.

du ru m ları il e m e z u n o l a b i l m e l e r i a n ı s ı n d a k i i l i Ő k i ". İ s t a n b u l Ü n i v E r s i n i y e H e m Ő i r e l i k Y ü k s e k O k u l u . İ l . U l u s a l H e m Ő i r e l i k E ğ i l i m S e m p o z - y u m u . 8-9 E y l ü l . 1988 , s : 162.

5. 1-lay I ura I H . Atalay M. "Hem Ő i r e l e r i n B a ğ ı m l ı -B a ğ ı m s ı z i Ő l e v l e r i n d e n e n ç o k h a n g i l e r i n i y e r i n e g e l i r d i k l e r i n i n s a p t a n m a s ı ". İ l . U l u s a l H e m Ő i r e l i k K o n - g r e s i B i l d i r i l e r i . E g e Ü n i v B a s ı m e v i . 12 - 14 . E y l ü l . 1990 İ z m i r . s : 568 -575 .
6. K h o r s i d K L v e d i ğ e r l e r i . "L i s e s o n s ı n ı f k ı z ö ğ r e n c i l e r i n i n H e m Ő i r e l i k M e s l e k i n i T e r c i h e l m e d u r u m l a r ı n ı n i n c e l e n m e s i " . İ l i . U l u s a l H e m Ő i r e l i k K o n g r e s i K ı t a b E s n a f O f s e t M a t b a a c ı l ı k 24-26 H a z ı r a n . 1992. S i v a s . s : 831 -836 .
7. K o c a m a n G v e d i ğ e r l e r i . "E g e Ü n i v e r s i t e s i H e m Ő i r e l i k Y ü k s e k O k u l u m e z u n l a r ı n ı n Ç a l ı Ő m a D u r u m l a r ı n ı n i n c e l e n m e s i " . 1. U l u s a l H e m Ő i r e l i k K o n - g r e s i B i l d i r i l e r i , E g e Ü n i v B a s ı m e v i . 13 - 14 E y l ü l . 1985 . İ z m i r . s : 36-4.
8. Ö z c a n A . "H e m Ő i r e l e r i n M e s l e k i B e n l i k l e r i n i A n l a y ı Ő l a r ı " . İ l . U l u s a l H e m Ő i r e l i k K o n g r e s i B i l d i r i l e r i . E g e Ü n i v B a s ı m e v i , 12 -14 E y l ü l 1990. İ z m i r . s : 227-23.
9. S a l t ı k A . D i n d a r İ . "E d i r n e . K ı r k l a r e l i v e T e k i r d a ğ ' d a G ö r e v l i H e m Ő i r e l e r i n M e s l e k l e r i v e H e k i m -H e m Ő i r e l i Ő k i l e r i H a k k ı n d a k i D e ğ e t e n d i r m e l e r i " . İ l . U l u s a l H e m Ő i r e l i k K o n g r e s i B i l d i r i l e r i . E g e Ü n i v B a s ı m e v i . 12-14 E y l ü l 1990 . İ z m i r . s : 493-507.
10. S a r u h a n A . "E g e Ü n i v e r s i t e s i T ı p F a k ü l t e s i M e s l e k L i s a n s H e m Ő i r e l i k B ö l ü m ü Ö ğ r e n c i l e r i n i n H e m Ő i r e l i k M e s l e ğ i H a k k ı n d a k i G ö r ü Ő l e r i v e M e s l e ğ i S e ç m e l e r i n d e k i E t m e n l e r " . Y ü k s e k L i s a n s T e z i . İ z m i r . s : 58.
11. U l u s o y F . "H e m Ő i r e l i k Y ü k s e k o k u l a n s o n s ı n ı f ö ğ r e n c i l e r i n i n m e s l e k b i - l i n ç l e r i n i n a r a Ő t ı r ı m a s ı " . İ l . U l u s a l H e m Ő i r e l i k K o n g r e s i K ı t a b ı . E s n a f O f s e t M a t b a a c ı l ı k . 24-26 H a z ı r a n 1992. S i v a s . s : 409-413.
12. Y a l ı n Ő . "Ö ğ r e n c i H e m Ő i r e l e r i n K u r a m s a l B i l g i l e r i n d e U y g u l a m a A l a n - l a r ı n d a U y g u l a r k e n K a r Ő ı l a Ő t ı k l a r ı G ü ç l ü k l e r i n S a p t a n m a s ı " . İ l . U l u s a l H e m Ő i r e l i k K o n g r e s i B i l d i r i l e r i . E g e Ü n i v . B a s ı m e v i . 12 - 14 E y l ü l 1990 . İ z m i r . s : 466-470.